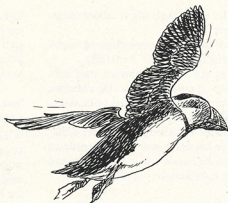

Mindre meddelelser

Lunderne *Fratrula arctica* ved Færøerne om vinteren: hvor kommer de fra?

De færøske Lunder opholder sig ved ynglepladserne i perioden april-august. Hvor de tilbringer resten af året vides ikke. Af ialt 30 gemeldte ringmærkede fugle er 27 lokale fund fra yngletiden; dertil kommer et sommerfund fra Island og et fra Grønland. Kun én fugl, fundet primo marts 75 km N for Færøerne, ligger uden for perioden.

Der findes imidlertid Lunder i de færøske farvande om vinteren, og deres oprindelse skulle kunne belyses ved hjælp af kropsmål. Det er velkendt, at Lunderne gradvist tiltager i størrelse fra syd til nord – faktisk er størrelsen den eneste karakter, der ligger til grund for den traditionelle opdeling i underarterne *grabae*, *arctica* og *naumanni*. Blandt de forskellige muligheder synes vingelængden bedst egnet i den foreliggende sammenhæng. Her haves et rimeligt sammenligningsgrundlag fra store dele af udbredelsesområdet, og selv om gennemsnit er lidt større end hunner, er kønsforskellen i vingelængde ringe (Harris 1984, Barrett et al. 1985); målene for de to køn kan derfor kombineres. For næbmål er kønsforskellene mere udtalte, hvorfor sammenligninger bør gøres særskilt for hanner og hunner; desuden medfører fældningen af dele af næbskeden visse problemer ved sammenligning mellem fugle fra yngletiden og vinterhalvåret.

Materiale

Jeg har undersøgt ialt 32 vinter-lunder: 18 stk. fra dec.-jan. 1981-82, taget 130-315 km N for Færøerne, og 14 stk. fra 1. marts 1986, taget 22 km Ø for Nólsoy. Der kunne ikke konstateres nogen forskel i vingelængden mellem de to grupper, der derfor er slået sammen. En fugl med fældede svingfjer og 5 1-års fugle er udeladt i det følgende.

Til sammenligning er vingelængden bestemt for 162 færøske ynglefugle (89 ♂♂ og 73 ♀♀ fra syv kolonier spredt over hele øgruppen). Fra andre bestande er data taget fra litteraturen.

Resultater

For de færøske vinter-Lunder var vingelængden 162-178 mm ($\bar{x}$ = 170,7; SD = 4,3; n = 26). For ynglefuglene var den 152-171 mm ($\bar{x}$ = 161,5; SD = 3,8; n = 162). Der er små forskelle mellem Lunderne fra de

forskellige kolonier, men tilsammen repræsenterer materialet sikkert udmærket en færøsk »gennemsnits-Lunde«. Der er også en lille, men signifikant forskel på kønnene (♂♂: 162,8 ± 3,7; ♀♀: 160,1 ± 3,6; t = 4,77; P < 0,001), men af hensyn til sammenligningen

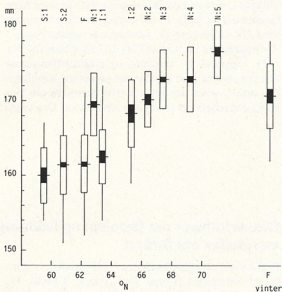

Fig. 1. Vingelængde (flad og strakt vinge: $\bar{x} \pm 1$ SE, $\bar{x} \pm 1$ SD, og variationsbredde (hvis opgivet)) for forskellige Lunde-bestande. Vandrette akse angiver nordlig bredde. – F: Færøerne (denne undersøgelse). I: Island (Petersen 1976; 1: Vestmannaeyjar; 2: Hrútafjörður). N: Norge (Barrett et al. 1985; 1: Runde; 2: Løvunden; 3: Røst; 4: Bleikøys; 5: Gjesvær). S: Skotland (Harris 1984; 1: Fair Isle; 2: Hermaness). – De islandske gælder skind, hvorfor der bør tilføjes 1,6 mm ved sammenligning med de øvrige.

Yderst til højre de færøske vinterfugle. Wing length (flattened and straightened wing: $\bar{x} \pm 1$ SE, $\bar{x} \pm 1$ SD, and (if given) range) of Puffins from different breeding areas. The abscissa shows latitude. – F: Faeroes; I: Iceland (values for dried skins, 1,6 mm should be added before comparing with the other areas); N: Norway; S: Scotland. To the right the Puffins taken in Faeroese waters in winter.

med litteraturdata for andre bestande er tallene alligevel slået sammen her.

Forskellen mellem de færøske vinterfugle og ynglefugle er stærkt signifikant ($t = 11,0$; $P < 0,001$).

Disse vingemål er vist i Fig. 1 sammen med data for britiske, islandske og norske Lunder. De islandske gælder skind og ikke friske fugle, og ved sammenligning med de øvrige skal der tillægges ca 1% (1,6 mm) for at få den tilsvarende vingelængde for friske fugle.

De færøske vinter-Lunder svarer i vingelængde til norske og nordislandske Lunder; de er klart større end britiske, færøske og sydlandske ynglefugle.

Diskussion og konklusion

De biometriske data understøttes af ringmærkningsdata. En række genfund på Færøerne af sydlandske (17) og skotske (12) Lunder er alle gjort om sommeren (1. juli–9. august, i gennemsnit 20. hhv. 21. juli). I enkelte tilfælde kan der være tale om egentlig immigration af Lunder opfostret i de pågældende områder, men de fleste (måske alle) gælder unge og ældre fugle, der tilfældigt har besøgt de færøske ynglepladser; dette bekræftes også af, at genfundene ligger signifikant senere end de færøsk genmeldte færøske fugle (gennemsnit 4. juli). I modsætning hertil er 7 vinterfund (24. november–28. februar) alle norske fugle; 5 var ringmærket på Røst (67°N) og 2 på Runde (62°N).

På baggrund af vingemål og ringmærkningsdata kan det således med ganske stor sikkerhed konkluderes, at de Lunder, der optræder nær Færøerne om vinteren, hovedsageligt er af norsk oprindelse. Dog synes

fuglene fra det nordligste Norge ikke at være involveret i større udstrækning. Resultatet stemmer meget godt overens med den nuværende – ganske vist mangelfulde – viden om de forskellige bestandes vinteropholdssteder (Harris 1984, Cramp 1985).

Summary: The origin of Puffins wintering in Faeroese waters

Wing lengths of 26 Puffins (yearlings excluded) shot at or near the Faeroes during winter indicate a Norwegian origin of the birds (Fig. 1). This conclusion is supported by ringing data: all recoveries of birds from the Faeroes (28), Iceland (17) and Scotland (12) have been made in the summer, whereas 7 winter-recoveries all were from Norway.

Litteratur

- Barrett, R. T., R. Fieker, T. Anker-Nilssen & F. Rikardsen 1985: Measurements and weight changes of Norwegian adult Puffins *Fratercula arctica* and Kittiwakes *Rissa tridactyla* during the breeding season. – Ringing & Migration 6: 102–112.
Cramp, S. (red.) 1985: The birds of the western Palearctic, Vol. 4. – Oxford Univ. Pr.
Harris, M. P. 1984: The Puffin. – Poyser.
Petersen, A. 1976: Size variables in Puffins *Fratercula arctica* from Iceland, and bill features as criteria of age. – Ornis Scand. 7: 185–192.

Jens-Kjeld Jensen
3827 Nólsoy
Færøerne